

poslanec na Dunaju predznil naše ministre vprašati, zakaj nabirajo vojake na Savi? To je vendar že čezmerna ošabnost teh turških divjakov! Stanje se kristijanom v leta dnevih nikakor ni zboljšalo, kakor je grof Andrassy lani obetal, marveč se je očividno shujšalo; Turki razsajajo sedaj strahovitniše, kakor lani; njihova vnebovpijoča zločinstva merijo na iztrebljenje, na uničenje slavjanskih kristijanov. Taka strašna osoda pa ne more biti brez vplivanja na nas avstrijske Slované, ki smo onim nesrečnežem bratje po krvi, jeziku in krstu. Kri ni voda! Mi se zanimivamo in se moramo zanimivati za nje, ter želeli, da se jim hitrej ko selej djanski pomaga izpod turškega jarma in meča! Naši nemški sodržavljanji so l. 1864. zahtevali in tudi dosegli, da je avstrijska vojska šla z prusko vred v Schleswig-Holstein in rešila tamošnje Nemce iz oblasti Dancev. Naš slovenski poslanec dr. Toman, ki žali Bog v prezgodnem grobu trobni, je ovo rešitev javno odobral za vračanje pozornost avstrijskih ministrov na tažno osodo Slovanov na Turškem. Blagi Toman je hotel reči, kakor je prav bilo, da je šla avstrijska vojna osvobodavljat Nemcev iz oblasti Dancev, jednako prav bi tudi bilo, da bi avstrijska vojna marširala o prvi priložnosti v Bosnijo osvobodavljat Slovanov iz turške sužnosti. Kakor je Toman mislil, sodil in želel l. 1864. tako mislijo, sodijo in želijo sedaj vsi avstrijski Slovani. Temu v dokaz so nam slovanski listi; kajti vsi slovanski, hrvatski, srbski, česki, rusinski in boljši poljski listi želijo osvobodjenje sosednih turških Slovanov s pomočjo Avstrije. Edini magjarski in nemški ustavoverski listi, koje pogosto sami judi pišejo, se temu protivijo. Nekateri nemški, zlasti konservativni, listi so naravnost za porazumljenje z Rusi in za osvojitve Bosnije. Pravijo: Bosnijo in Hercegovino obdajajo avstrijske dežele Dalmacija, Hrvatska in Slavonija od treh strani; deželi ste torej za naše napredovanje na jadranskem morju potrebni in pravi most za kupčijo v jutrove dežele itd. Morebiti celo bliza prihodnost bo pokazala, katerih želje in namere se bodo tam doli v sedaj toliko nesrečni deželi, v tužni Bosniji izpolnile!

Gospodarske stvari.

Skušnje z raznimi sortami vinske trte na Štajerskem.

Ravnatelj vinorejske šole pri Mariboru gosp. Goethe je uredništvu „Slov. Gosp.“ blagodušno poklonil tiskano poročilo o lanjskem shodu avstrijskih vinorejcev v Mariboru. Iz zanimive knjige povzamemo za svoje vinogradarske bralce sledečo poročilo o skušnjah z raznimi sortami vinske trte na Štajerskem. Poročnik je bil daleč kot izvrsten vinorejec sloveči grajščinski oskrbnik v Brunseeju za Cmurekom, g. A. Werk. Zvedeni gospod pravi:

Naši vinogradi so zasajeni vseskozi po gričih in brežinah, ki se 800—1800 črevljev visoko spenjajo nad morjem. Vsi vinogradi skup merijo 60.000 oralov in dajejo poprek po 1.400.000 veder vina na leto. Najbolj severna črta, do katere še vinograde sadijo, gre od Voitsberga nad Gradec proti Fürstenfeldu. Od omenjene črte proti jugu se sploh pečajo ljudje z vinogradarstvom. Kedar se je to začelo, tega ne moremo natančno poizvedeti. Bržčas so Rimljani prvi pri nas sadili vinsko trto. Od tistih dob do sedanjih dni se obdelujejo na Štajerskem vinogradi in se je v teku tega časa zasadilo neznano veliko raznih trsnih sort. Stejemo jih okoli 200. Žalibog se nahajajo redko kde čisti nasadi samo ene sorte, ampak vse je pomešano brez ozira na zoritev, lego in zemljišče; včasih je samo v enem vinogradu po 20 in še več sort križem pomešanih. Ni čuda tedaj, ako naša vina ne slovijo, kakor bi zaradi dobre zemlje in in ugodnega podnebja slovela, če bi ljudje imeli čiste trsove nasade. Nekateri naših vinorejcev so to napako že spoznali ter svoje vinograde spremenili v čiste nasade in pridelujejo vina, za katera se kupci kar trgajo in jih radi dražje plačujejo, kakor vina iz pomešanih nasadov. Najbolj po Štajerskem razširjene sorte so sledeče, toda vselej so med seboj pomešano nasajene: 1. razne sorte šilharja — temu trsu pravijo tudi, da je tičnik, mali črni, tičina ali tudi mala modrina. — Šilharju primešani so sivi klešec (brauner Ortlieber) ali drobna kavka, potem siva rana zlahtna mušica (Klevner) in siva rabulina ali velika modrina tudi vranek, blapčovina itd. imenovana, ter storije z njim glavni nasad vinogradov od Voitsberga do Radl-na in Lučanj. Pridelano vino se imenuje šilhar (Schilcherwein) in se tam rado pije in včasih jako drago prodavljje, do 40 fl. vedro. Šilhar siln rad in močno rodi in dolgo trpi. Sladkorja se moštu nahaja 16—20 %, kisline pa 6—12 ‰. Tamošnji vinogradarji so že botli drugega trsovj nasaditi, pa vselej jim je spodletelo; ali tudi drugod šilhar neče storiti, kar dokazuje, da je ta trs le za ondišnjo z premogom prevlečeno zemljo. 2. V slovenskih gorica, potem v radgonskih črešnovskih, ljatomerskih, ormuških in haloških gorica in okoli Pohorja nadvlada vsem drugi sortam: moslovec, tudi šipon, malnjak ali formi imenovan. Tega trsa je največ na Štajerskem vendar on zabteva najboljšo, suho lego; sicer ro tudi v slabih in mokrih legah jako obilno in je malim gnojenjem zadovoljen, vendar daje tuk kislo vino. V dobrih letinah nareja čibebe, iz katerih se izdeluje potem najzlahtnejša samomašča — Ausbruchwein. Toda takim izvrstnim letina rado sledi po 10—12 let, v katerih moslovec ne prav ne dozori. Srednje vino iz moslovca je mladosti sladko in ognjevito, od 4 in 5 leta naprej pa močno starika: alkohol in pa kislina se poveč po okusu poznata. Sladkorja je v moštu 15—25 ‰ in kisline 7—12 ‰. Včasih pa

tudi 28 % sladkorja in samo 5 ‰ kisline. Mošlovec je z malim gnojem zadovoljen in močno dolgo trpi, odtod tudi njegovo veliko razširjenje. 3. Zraven mošlovca imamo tudi veliko beline. Ker pa je belina v cvetu močno občutljiva in ker tudi mokrote lahko ne prenaša, po zimi pa rada ozebe, zato so jo začeli iz vinogradov trebiti. 4. Okoli Maribora, v Kamci, v Tresternici, Pozruku itd. na sušnem, prodnatem, kamenitem zemljišču in v dobro zavarovanih prisolčnih legah sadijo z najboljšim uspehom rumeni muškat, ki daje izvrstno, aromatično in čedalje bolj cenjeno vino. Kupci ga močno čislajo. Sladkorja je v moštu mnogokrat po 30 % in kisline samo 5 ‰. Jaz bi želel, da bi se ta zlahtna sorta raztegnila na vse vinograde okoli Pohorja. 5. Pri Konjicah in na brežinah južno-izhodne strani Pohorja pridelujejo slovečo rudečino Vinarijsko; zlasti slovi rudečina, ki raste okoli Prihove in št. Venčesla. Trs, iz katerega dobivljajo ovo zlahtno kaplico, je rudečelistna kavka; primešana njej je tudi laška modrina in siva sipa, ki se tudi mala modrina, velika kavka, pozna črnina, črna moršina, v Pekarjih pa vranek imenuje. Vino iz teh sort je močno aromatično, ognjevito, ima veliko sladkorja in vendar vaelej dovolj česlovine, da se dolgo ohrani. Vinarijska vina slobodno prištevamo najboljšim rudečim vinom. 6. Zlahtna mušica (Klevner) in mavrovna ali rujavina ste bile že daleč razširjeni in se je pridelalo iz nju že veliko in dobrega vina, toda noveji čas so nju začeli trebiti. Pravijo, da nju tiči preveč nadlegujejo. 7. Pri Celju, Brežicah itd. sadijo belo lipovščino tudi tantovino imenovano, zeleniko, belino, lutenberščino, belo in črno (črno belino, pi-jalnička ali veliko lipovščino), pelexovno (blank), veliko modrino, jalovno modrino, črni ramfulak, moršino, javor ali brajdoščino, tičino itd. Ta zmes daje včasih precej vina, toda dobro ni.

(Konec prih.)

Razne kapusovine.

II. 7. Rožni kapus, rožno kodravo zelje, bruselski ali brstoviti kapus imenovan. Ta sorta čini prestop k pravemu kodravemu ali laškemu zelju in se posebno s tem odlikuje, da so postranske rožice zaprte in so kakor drobne glavice kodravega zelja videti. Rožni kapus zahteva močno, dobro pognojeno zemljo in dobro lego. Seme se seje rano v gnojno grede meseca marca in presajajo se sajenice, ko so dosti močne, v mastno prst po 2½—3 črevlje narazen. Meseca avgusta, ko so rastlike popolnoma razvite in odrasle, se jim glave porežejo. Ker je ta kapus proti mrazu precej občutljiv, se jeden del čez zimo na varnem prostoru v prst zagrebe in si sicer v jamo, da ga je pri hujšem mrazu pokriti mogoče. Ali pa se dene v zelenjavino klet; drugi del se pa pusti na vrtu in rastlike se samo k tlam pritisnejo in o hudem mrazu z slamo pokrijejo. Ta rastlina je noter do meseca aprila nježna pozimska prikuha

nič manj ko cvetno zelje. Rabijo se v kuhinji glavice in postranske rože, ki se kakor kodravo zelje kuhajo in pripravljajo. Za prirejo semena se odberó najlepše rastlike, ki imajo najbolj sklenjene glavice. Na mestu, na katerem stojé, se proti mrazu zavarujejo, pa le tedaj, kadar prav hud mraz pritise. 8. Kodravo, laško zelje, laški, savojski srčni, zavihani glavicaški kapus. Te kapusovine so zopet razne sorte, izmed katerih so za pridelovanje zelenjave sledeče najbolj pripravne. a) Rani Ulmčan in rani dunajski kapucinski kapus. Gresta kmalo v glave in sta izvrstna. b) Dolgoglavni Strasburžanec, tudi lončasti kapus imenovan, z malo poostreno glavo, zavihanimi nježnimi poostrenimi listi. Je izvrsten in po zimi trpežen. c) Rumeno ali savojsko kodravo zelje z okroglo sklenjeno glavo srednje velikosti, ki po zimi orumeni, z zvihanimi listi belkasto-zelene barve in nizkim kocenom. Je izvrstno in tudi v mrazu trpežno. d) Veliko pozno zelje. Glava je velika, trdno sklenjena listi so nekaj bledičasti in zvihani, včasih modrozeleni. Je dobro, le nekaj trdikasto, v mrazu pa trpežno. e) Marcelin tudi priporočbe vreden. Rano kodravo zelje se seje meseca avgusta in septembra in posaja čez zimo na prosto polje in grabice, da so sajenice bolj zavarovane ali pa se hranijo v hladni proti mrazu zavarovani gnojni gredi in se še le spomladi presajajo. Boljše pa je, da se od začetka februarja do marca v mrzle gnojne grede sadi, v ktere more lahko zahajati. Da miši, ki po rastlinah v gnojnih gredah prezimovanih rade strežejo, teh rastlin ne poškodujejo, je treba vedno pazno oko na nje imeti in gnojne grede večkrat in dobro pregledovati. Pozno kodravo zelje se seje meseca aprila ali majnika v prosto zemljo in se pozneje presaja. Kodravo zelje zahteva globoko, dobro gnojeno in težko zemljo. Najranejše sorte grejo že junija in julija v glave, poznejše pa septembra in oktobra, poslednje se pod milim nebom v prst zakopljejo in o hudem mrazu z slamo pokrijejo. Tako se dajo do marca hraniti. V peščeni zemlji se jim dostikrat glavice s prstjo pokrijejo in koceni molijo iz nje. Tako ostane kodravo zelje prav dobro noter do spomladi. Seme se prireja iz najlepših glavice, ki se čez zimo dobro hranijo in spomladi posadijo. Kmalu razcvetó in seme dozori, kar se meseca julija ali avgusta godi in pet let kaljivo ostane. Kako se v kuhinji rabi, je vsaki gospodinjji, ki kuhati zna, znano.

(Konec prih.)

Zasojeno platno se lahko zopet pobeli, ako se rabi sledeče sredstvo: Dva dela ila, en del kokošjih odpadkov in štiri dele mila se pomeša z čebulovo vodo, kateri se primeša nekoliko vinskega oceta, da postane gosto, kakor kaša. S tem se namaže ono mesto, kjer je prismojeno, in se pušča toliko časa, dokler se ne posuši. Ko je že popolnoma suho, se izpere z mrzlo vodo in platno postane zopet belo. Ako prvokrat madež ne iz-

gine čisto, naj se to še enkrat ponovi. To se razumi, da le tako platno se more še osnažiti, katero je samo nekoliko posmojeno, ne pa sežgano. Kmetovalec.

Edenajst štipendij za štajerske gluhoneme je do 25. aprila t. l. razpisanih. Prošnje se vlagajo pri deželnem odboru v Gradcu.

Bčelarsko društvo štajersko je te dni svojim udom razposlalo nemško knjižico o svojem delovanju v preteklem letu. Društvenikov šteje 537 in ima 5 podružnic: v Radgoni, v Celju, v Aniški dolini, v Gleisdorfu in v Mariboru.

Vinorejska šola pri Mariboru je z 1. marcem začela 6. šolsko leto in šteje 40 učencev, 36 Štajercev in 4 Dalmatince, ki imajo državne štipendije in v šoli ostanejo 3 leta.

Sejmovi na Štajerskem. 9. aprila v Dobovi, v Vojniku, pri sv. Lenartu v Slov. Goricah, v Središču, v Rogatecu in v Cirkovicah; 10. aprila v Koprivnici; 11. aprila na Vranskem, pri sv. Mohorju, v Radmanicah in v Prepolah.

Dopisi.

Iz ptujske okolice. Čudom sem se čudil, prebravši „poslano“ iz Ptuja v poslednji št. „Gosp.“ Tega nisem vaju, da bi mi kdo laži očital, in čeravno sem študiral „olikanega Slovenca“ in vem, da „cartanemu“ spolu človek ne sme veliko oporekati, in tudi ne želim, kar se tiče „otesanosti“ z g. nadzornikom Ranarjem pod enim vatlom stati, vendar ker gre za mojo čast in resnicoljubnost, ne morem drugače, kakor javno izreči: tudi od Vas premila gospodična Terezija si ne dam očitati nobene laži. Čujte toraj moj odgovor.

1. Vse je res, kar sem poročal v 12. števil. „Gosp.“ o nadzorovanju g. Ranarja. Edina pomota (ne laž) v celem dopisu je ta-le, da ni nadzorovanje trajalo do pol ene, ampak samo le do četrta na eno. To četrta ure rad prekličem, a druga nič. Vi blaga gospodična, bi bili morali lepo molčati o vsem, kar se je med vama z g. R. godilo, pa ne vsakemu tožiti, s kom ste se sešli, tako da je že drugi dan po celem mestu znano bilo, kako da je bil g. inšpektor z vami „grob, ja sehr grob“. Mojega soseda in dobrega prijatelja deklinice tudi obiskujejo Vašo šolo, in so mi marsikaj pravile, kar sem pa za se obdržal. Edino, kar obžalujem, je to, da sem nepozvan potegnil meč za Vas, hotel Vas braniti pred sovražnikovim napadom, zdaj pa vidim, da Vi ne marate za me nesrečnega viteza. Ne bom več, oprostite! Lepo je, da ste „hvaležni“, le škoda, da g. nadzorniku niste roke poljubili, ker je on Vam ni hotel, kar bi se bilo sicer pristajalo.

2. Bralcem „Slov. Gosp.“ pa bodi v pojasnenje povedano, da gospodična Trezika ne ve niti ene slovenske besede, čeravno že dokaj let zavživa na Slovenskem kruhek, da toraj tudi tisto „poslano“ ne more biti sad iz njenega drevesa.

Kdo bi ne vedel, koliko so taka v „zadregi“ skovana popravila vredna? Dobro poznamo „Tomažeka“, *) ki se je g. Trezike usmilil. Pa tega mu ne verjemo, da bi on ne vedel, koliko je to vredno, če mu kdo prilopne krepko zaušnico, potem ga pa zopet malo poboža. Najprej je g. nadzornik baje grajal, potem pa hvalil tudi ... Male, 6—10 letne otroke eden in isti dan nad sedem ur sem pa tujan izpitavati, da to ni muka — hvala Vam lepa, nježni gospodek, za ta poduk! Meni pa se vidi, da je tako ravnanje celo proti postavnim določbam, ki ostro prepovedujejo malih otrok preobloževati. Poglejte dotične paragrafe, ter nam jih naznanite; morebiti priskrbimo g. Ranarju pri vis. dež. šolskem svetu kako pohvalo.

Janko Najdiga, pošta: Iščime br. 11.

Iz Ptuja. (Razne stvari.) Dne 28. marca popoldne od 2—3 imeli smo par korakov zvonaj mesta na severni strani strašen ogenj. Pogorel je g. Zavec. S tako silo je divjal grozoviti plamen, da se ni dalo mnogokaj rešiti, čeravno so naši pionirji in tudi mestno gasilno društvo nemudoma na pomoč prihiteli. Govori se, da je neko nesramno ženstvo iz gole hudobije ogenj zaleglo. Drugi dan potem, ravno veliki četrtek zvečer med 8—10 bil je zopet velik ogenj v naši bližini; tam doli v Spuhljih pogorelo je sredi vasi 5 posestnikov. Eden, ki si je hotel konje rešiti, se je hudo poškodoval, tako, da še do danes ni prišel k zavesti. Tisti nesrečnež, ki je bil pri onem pretepu na Bregu unekraj Ptuja dne 4. marca (Slov. Gosp. števil. 11.) tako hudo ranjen, da je v malo dnevih potem v tukajšnji bolnišnici umrl. Njegova divja razposajenost prinesla mu je rano smrt. Na veliki petek popoldne so prignali enega onih dveh beguncev ptujske gimnazije, o katerih je „Gosp.“ že večkrat poročal „per šub“ nazaj in sicer iz Sezane. Nekde pri Monfalcone so ga žandarji vlovili. Pravil je, da sta se tam na morskih obalah stepla in ločila, in da nič ne vé, na katero stran jo je uni potegnil. Potepal se je skoraj dva meseca. Stariši drugega potepina neizmerno žalujejo, tem bolj, ker jim je odislec edino dete. Oče je že samega žalovanja celo zbolel, mati pa tudi skoraj noč in dan solze toči. Ti Nedeljkov Hanzek, ti se pa še vedno smejiš *) kaj? — Kakor se je po nemških časopisih bralo, izgubili bomo c. kr. okraju sodnika ptujskega g. Greistorferja. Premiščen je k deželni sodnji v Celovec. Škoda ga bo. Bil je pameten mož in moder uradnik, kakoršnih je malo. Govoril je tudi lepo slovenski z ljudstvom. Na velikonočno nedeljo pripravili so nam naš preljubljeni visokoč. g. prošt nepričakovano veselje, ker so po triletnem prenehanju zopet služili slovesno

*) „Ein verunglückter Student“, sicer pa fleten dečko, rodoljub, celo slov. pisatelj. No! če pomislimo, da še nima izpita, tudi še nobene definitivne službe ne, mu pač ne smemo zameriti, da se je hotel hudemu g. inšpektorju nekoliko prikupiti. Bog daj srečo! Pis.

*) Prim. „Slov. Učitelj“ števil. 6. dopis iz Maribora. Pis.